

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

LIETUVOS BIBLIOTEKŲ
SEKTORIAUS IŠĖJIMO
IŠ KARANTINO
**metodinės
rekomendacijos**

Vilnius, 2020

Paskutinį kartą atnaujinta 2020 04 23

Turinys

Įvadas	4
1. Darbuotojų ir bibliotekos lankytojų apsauga	5
2. Vartotojų aptarnavimo sąlygos	7
3. Dokumentų panauda	8
4. E. turinio ir prieigos prie e. turinio plėtra	9
5. Viešosios komunikacijos rekomendacijos	9
6. Nuotolinių mokymų bibliotekų darbuotojams organizavimas	10
7. Bibliotekų asociacijų vaidmens stiprinimas	10
8. Bibliotekų biudžetų perskirstymas	10
9. Biblioteka - socialiai atsakinga ir pilietiška institucija	11

Pasaulį užklupus COVID-19 pandemijai, daugelio šalių bibliotekos tapo uždarytos fiziniams lankytojams. Lietuvos bibliotekos, nuo 2020 m. kovo 13 d. neaptarnaujančios fizinių lankytojų, persiorientavo kurti ir teikti paslaugas nuotoliniu būdu. Didžiausiais iššūkiais bibliotekoms karantino laikotarpiu tapo:

- fizinės prieigos ir kontaktų su vartotojais ir lankytojais eliminavimas,
- negalėjimas teikti pagrindinės bibliotekų paslaugos – skolinti fizinių knygų visuomenei, nors jai karantino laikotarpiu šis poreikis itin išauga,
- darbo perorganizavimas, kai didelė dalis darbuotojų ima dirbti nuotoliniu būdu,
- darbuotojų skaitmeninių gebėjimų dirbti nuotoliniu būdu ribotumas ir trūkumas,
- būtinybė laikytis saugos priemonių (apsaugos priemonių darbuotojams nebuvimas; per knygų grąžinimo įrenginius į bibliotekas grąžinamų knygų izoliavimas),
- dėl karantino reikalavimų sustoję (negalimi vykdyti) darbai ir projektinės veiklos,
- veiklų perkėlimas į virtualią erdvę,
- naujų veiklų ir (ar) veiklos formų paieška ir praktinis įgyvendinimas.

Švelninant karantino sąlygas ir vėliau visiškai išeinant iš karantino apribojimų, kiekviename etape bibliotekų sektoriui būtina atsižvelgti į išliekančią koronaviruso plitimo grėsmę ir vykdyti veiklą bei teikti paslaugas, laikantis visų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sprendimų ir rekomendacijų, taip siekiant maksimaliai užtikrinti bibliotekų vartotojų ir darbuotojų apsaugą. Laikytis nustatytų reikalavimų ir prevencinių priemonių svarbu ir siekiant išsaugoti visuomenės pasitikėjimą bibliotekomis – žinia apie bibliotekoje plintantį koronavirusą, tikėtina, galėtų neigiamai paveikti bibliotekų reputaciją.

Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybės ir Sveikatos apsaugos ministerijos pateikiama informacija yra tikslinama, todėl būtina nuolat sekti nurodymus ir rekomendacijas realiuoju metu.

Lietuvos bibliotekų sektoriaus išėjimo iš karantino rekomendacijos skirtos padėti bibliotekų sektoriuje dirbantiems darbuotojams tinkamai pasirengti karantino sušvelninimo ir išėjimo iš jo etapų įgyvendinimui, laikantis teisės aktų reikalavimų sudaryti tinkamas sąlygas aptarnauti vartotojus ir teikti paslaugas bibliotekose.

Šių rekomendacijų pagrindinė tikslinė auditorija – bibliotekų vadovai ir atsakingi specialistai, kurie savo

įstaigose įgyvendins reikiamas priemones. Rekomendacijas bibliotekos įgyvendina atsižvelgdamos į vykdomos veiklos specifiką ir ypatumus, taip pat į epidemiologinę situaciją dėl koronaviruso plitimo pavojaus regione.

Šios rekomendacijos nustato darbuotojų ir bibliotekos lankytojų apsaugos užtikrinimo reikalavimus, vartotojų aptarnavimo sušvelninto karantino sąlygomis tvarką, dokumentų panaudos tvarką, viešosios komunikacijos reikalavimus, elektroninio turinio ir paslaugų plėtrą, nuotolinio mokymo vykdymą ir biudžeto paskirstymą.

Rekomendacijos parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. JV-190 „Dėl karantino režimo užtikrinimo kultūros įstaigose, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, bei Kultūros ministerijoje“, Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijomis dėl asmens apsaugos priemonių naudojimo ne sveikatos sektoriaus institucijose, Sveikatos apsaugos ministerijos parengtomis ir paskelbtomis rekomendacijomis dėl aplinkos valymo, rankų higienos, Lietuvos bibliotekų tarybos pateiktomis rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. V-946 „Dėl Užkrečiamųjų ligų židinių privalomojo aplinkos kenksmingumo pašalinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valdybos operacijų vadovo sprendimais, Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rekomendacijomis įmonėms dėl darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo ekstremaliosios situacijos laikotarpiu, rekomendacijomis ūkio subjektams, kurių veiklą leidžiama atnaujinti karantino metu, minimaliais saugos ir sveikatos reikalavimais, Lietuvos bibliotekų tarybos pateiktomis rekomendacijomis, tarptautinių bibliotekų organizacijų (IFLA, ALA) pateikiamais šaltiniais.

Šiose rekomendacijose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatyme, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatyme, Lietuvos Respublikos biudžetinių įtaigų įstatyme, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose vartojamas sąvokas.

1. Darbuotojų ir bibliotekos lankytojų apsauga

Siekiant užtikrinti saugias darbo sąlygas darbuotojams rekomenduojama:

- bibliotekų vadovams taikyti Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtas ir oficialiai paskelbtas rekomendacijas dėl darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo darbo vietoje; jose nustatomos saugaus darbo organizacinės priemonės, darbuotojų ap rūpinimas asmeninėmis apsaugos priemonėmis, darbuotojų asmens higienos užtikrinimas, higieninė patalpų priežiūra ir dezinfekcija, darbuotojų sveikatos stebėjimas, darbdavio veiksmai sužinojus apie darbuotojui nustatytą COVID-19 ligą;¹
- pagal galimybes darbą organizuoti taip, kad kuo daugiau darbuotojų būtų saugiu atstumu vienas nuo kito (daugiau nei 2 metrų atstumu, trumpiau nei 15 min.) ar visai nekontaktuoti. Jeigu dirbama pamainomis, pagal galimybes organizuoti darbuotojų pamainų pasikeitimą saugiu kontaktu ar be kontakto;
- sudaryti sąlygas ir užtikrinti, kad darbo metu bibliotekos darbuotojai vengtų socialinio (tiesioginio) kontakto, laikytųsi saugaus atstumo (ne mažiau kaip 1–2 metrai) ir griežtos rankų higienos (dažnai (ne rečiau kaip kas 2 val.) plautų rankas su skystu muilu šiltu tekančiu vandeniu, dezinfekuotų jas specialiomis rankų dezinfekcinėmis priemonėmis), vengtų liesti rankomis veidą, akis, nosį, burną ir kt., laikytųsi kosėjimo ir čiaudėjimo etiketo;
- parengti ir taikyti laipsniško bibliotekų darbuotojų grąžinimo iš karantino planą. Išėjimo iš karantino laikotarpiu rekomenduojama ir toliau daliai darbuotojų dirbti nuotoliniu būdu arba iš dalies nuotoliniu būdu;
- organizuoti nuotolinį darbą, pirmenybę teikiant rizikos grupėms asmenims: vyresniems nei 60 metų, sergantiems lėtinėmis ligomis, auginančiams vaikus iki 14 metų.

Koronaviruso plitimo prevencijai bibliotekoje rekomenduojama:

- didelėse bibliotekose, kuriose dirba daugiau nei 200 darbuotojų, sudaryti COVID-19 situacijų valdymo grupę;
- užtikrinti, kad bibliotekoje dirbtų tik darbuotojai, neturintys viršutinių kvėpavimo takų ligų, ūmių

žarnyno infekcijų ir kt. ligų požymių (pvz., sloga, kosulys, čiaudulys, pasunkėjęs kvėpavimas, viduriavimas, vėmimas ir pan.), ir darbuotojų sveikata būtų nuolat stebima;

- matuoti darbuotojų kūno temperatūrą tik atvykus į darbą. Darbuotojus, kuriems pasireiškia karščiavimas (37,3 °C ir daugiau), nedelsiant nušalinti nuo darbo, jiems rekomenduojama konsultacija Karštąja koronaviruso linija (tel. 1808) arba susisiekti su savo šeimos gydytoju;
- informuoti darbuotojus, kad turėdami ūmių viršutinių kvėpavimo takų ligų, ūmių žarnyno infekcijų ir kt. ligų požymių (pvz., karščiavimas, sloga, kosulys, čiaudulys, pasunkėjęs kvėpavimas, viduriavimas, vėmimas ir pan.) į darbą nevyktų;
- reguliariai informuoti darbuotojus apie tai, kad galimo susirgimo atveju praneštų tiesioginiam vadovui arba atsakingiems darbuotojams ar administracijai apie paimtą mėginį COVID-19 tyrimui atlikti arba nustatytą COVID-19 ligos faktą;
- turėję kontaktų su asmeniu, kuriam nustatyta COVID-19 liga, darbuotojai turi informuoti apie tai tiesioginį vadovą ir saviizoliuotis 14 parų, pagal darbo pobūdį sudaryti galimybę šiems darbuotojams dirbti nuotoliniu būdu;
- užtikrinti grąžintų knygų karantinavimą ne mažiau kaip 72 val.

Koronaviruso nustatymo bibliotekoje atveju rekomenduojama:

- bibliotekų vadovams taikyti Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtas ir oficialiai paskelbtas rekomendacijas, kaip elgtis sužinojus apie darbuotojui nustatytą COVID-19 ligą²;
- COVID-19 užkrato atveju užsikrėtęs asmuo informuoja Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą ar Koronos karštąją liniją (tel. 1808) ir toliau vykdo jo darbuotojų nurodymus;
- bibliotekos, kurios darbuotojui nustatytas koronavirusas, vadovas nedelsdamas apie tai informuoja steigėją ir (ar) savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją ar jų paskirtus atsakingus asmenis;
- jei yra galimybė palaikyti nuotolinį ryšį su užsikrėtusiuoju, nustatomas darbuotojų, su kuriais šis asmuo galėjo turėti tiesioginių kontaktų, sąrašas;

¹ https://www.vdi.lt/AtmUploads/Rekomendacijos_uztikrinimas.pdf

² https://www.vdi.lt/AtmUploads/Rekomendacijos_uztikrinimas.pdf
<https://www.vdi.lt/AtmUploads/NustatytasCOVID.pdf>

- kontaktus su užsikrėtusiuoju asmeniu turėjusiems darbuotojams rekomenduojama kreiptis į Bendrąjį pagalbos centrą arba Koronos karštąją liniją;
- kontaktus su COVID-19 užsikrėtusiu asmeniu turėję darbuotojai turi saviizoliuotis 14 parų laikotarpiui;
- jei užsikrėtęs darbuotojas galėjo lankytis bibliotekos patalpose, nustatoma data, kada tai galėjo būti, ir patalpos, kuriose jis lankėsi. Tose patalpose atliekama dezinfekcija.

Siekiant užtikrinti saugias sąlygas vartotojams rekomenduojama:

- prie įėjimo į biblioteką ir kitose bibliotekos patalpose aiškiai matomose vietose (prie lauko durų, informacijos (registracijos) stalo, skaityklų viduje ir kt.) pateikti informaciją apie tai, kad bibliotekoje nerekomenduojama lankytis rizikos grupės asmenims, apie būtinybę laikytis asmens higienos (rankų higiena, kosėjimo, čiaudėjimo etiketas), naudoti tam skirtas priemones (plakatai, lipdukai, stovai ir pan.);
- prie įėjimo į biblioteką matuoti visų lankytojų kūno temperatūrą ir neįleisti lankytojų, kuriems pasireiškia karščiavimas (37,3 °C ir daugiau) ar kurie turi ūmių viršutinių kvėpavimo takų ligų požymių (pvz., karščiavimas, sloga, kosulys, čiaudulys, pasunkėjęs kvėpavimas);
- užtikrinti, kad į lankomą objektą būtų įleidžiami tik apsaugines kaukes arba apsaugines veido priemones dėvintys lankytojai, atvykę ne didesnėmis nei 2 asmenų grupėmis, išskyrus artimuosius gimnainčius, įtėvius, įvaikius, globėjus ir rūpintojus;
- nenaudoti spintelių, rūbinių, kabyklų viršutiniams lankytojų drabužiams kabinti (lankytojai savo daiktus ir viršutinius drabužius turi nešioti su savimi);
- sudaryti galimybę tinkamai lankytojų rankų higienai ir (ar) dezinfekcijai (prie durų gerai matomoje vietoje pakabinti lankytojų rankų dezinfekcijai skirtą priemonę ir (arba) vienkartinės pirštines);
- įrenginius ir priemones (pvz., 3D akinius, planšetes, kompiuterius, klaviatūras ir pan.) valyti ir dezinfekuoti po kiekvieno lankytojo panaudojimo. Jei įrenginių ir priemonių neįmanoma valyti ir dezinfekuoti po kiekvieno lankytojo panaudojimo, juos naudoti draudžiama;
- užtikrinti ne mažesnę kaip 2 metrų atstumą tarp lankytojų ir bibliotekos darbuotojo;
- esant tiesioginiam darbuotojo ir lankytojo kontaktui, rekomenduojama jo trukmė - ne ilgiau nei 20 minučių;
- skaitytojų registracijos, informacijos stalus ir (ar) kitas bibliotekininkų darbo vietas, kur vartotojų srautai yra didžiausi, rekomenduojama atitverti organinio stiklo ar kitos skaidrios medžiagos pertvaromis, aprūpinti darbuotojus asmens apsaugos priemonėmis;
- tiesioginį kontaktą su vartotojais turintys darbuotojai privalo darbo metu nuolat dėvėti apsaugos priemones - apsauginę kaukę, respiratorių ar apsauginius skydelius ir pirštines. Kaukės turi būti keičiamos laikantis sanitarijos ir higienos reikalavimų (kas dvi valandos arba kai sudrėksta). Respiratoriai turi būti keičiami laikantis sanitarijos ir higienos reikalavimų (kas 8 valandos arba kai sudrėksta);³
- vartotojams darbo vietas bibliotekų skaityklose, kompiuterių klasėse ir kitose patalpose rekomenduojama išdėstyti saugiu 2 metrų atstumu viena nuo kitos ar, jei nėra galimybės kitaip sustatyti baldus, sodinti lankytojus, paliekant saugų 2 metrų atstumą tarp jų (į kas antrą ar kas trečią darbo vietą).

³ https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/20200330_Rekomendacijos_AAP_kiti_sektorai.pdf

2. Vartotojų aptarnavimo sąlygos

Siekiant organizuoti bibliotekų aptarnavimą išėjimo iš karantino laikotarpiu rekomenduojama:

- numatyti laipsnišką paslaugų atvėrimą vartotojams, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintais nurodymais ir Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijomis paslaugas teikiančioms įstaigoms;
- rekomenduojama pirmuoju etapu teikti tik knygų išdavimo paslaugą šiose rekomendacijose siūlomais būdais ir priemonėmis;
- rekomenduojama antruoju etapu teikti viešosios interneto prieigos, leidinių skaityklų paslaugas užtikrinant nustatytus higienos reikalavimus;
- parengti laikiną aptarnavimo tvarką ir ją viešai paskelbti vartotojams prieinamose vietose, bibliotekos interneto svetainėse;
- teikti vartotojų aptarnavimo paslaugas tose bibliotekos patalpose (skaityklose), kuriose užtikrinamas 10 kvadratinų metrų plotas, tenkantis vienam lankytojui, ir ne mažesnis nei 2 metrų atstumas tarp asmenų ir (ar) asmenų grupių;
- iš anksto numatyti ir viešai paskelbti vartotojų aptarnavimo laiko intervalus;
- kontroliuoti lankytojų srautus taip, kad asmenys bibliotekos patalpose judėtų, naudotųsi skaityklų ir kitomis patalpomis, stovėtų galimose eilėse (didesnėse bibliotekose prie informacijos ar išdavimo stalo rekomenduojama, esant galimybei, pažymėti atstumą ant grindų), išlaikydami saugų atstumą vienas nuo kito šių rekomendacijų 8.7, 8.12 punktuose nurodytus reikalavimus;
- riboti naudojimąsi lauko skaityklomis, knygų nameliais ir kitomis skaitymo erdvėmis prie bibliotekų;
- du kartus per dieną biblioteką uždaryti valymui ir dezinfekcijai; lankytojų tuo metu neaptarnauti;
- dokumentų (knygų) grąžinimą vykdyti tik bekontaktiniu būdu. Jei nėra galimybės taikyti bekontaktio knygų grąžinimo mažose bibliotekose, neturinčiose knygų grąžinimo įrenginių, rekomenduoti skaitytojams knygas grąžinti po karantino ir neskaičiuoti delspinigių;
- palengvinti naudojimąsi biblioteka galimybes suteikiant skaitytojo pažymėjimą be kontakto (internetu);
- vartotojams, negalintiems skaityti įprasto spausdinto teksto, informaciją suteikia tiesiogiai bibliotekos darbuotojas ir (ar) ji parengiama garso formatu, sudarant vartotojui galimybę ją išklausti per QR kodus, nukreipiančius į garso įrašą, ir per garsiakalbius visiems lankytojams;
- toliau intensyviai teikti elektronines paslaugas;
- bibliotekos patalpose esančios kavinės ir kitos komercinės įstaigos gali pradėti vykdyti veiklą, kai panaikinami Vyriausybės nustatyti ribojimai šioms paslaugoms teikti, užtikrinant privalomų rekomendacijų laikymąsi.

3. Dokumentų panauda

Grąžintų knygų karantinavimas. Patalpos grąžintoms knygoms karantinuoti.

Siekiant apsaugos nuo galimo viruso plitimo per knygas rekomenduojama:

- bibliotekų vadovams ar jų įgaliotiems asmenims instrukuoti darbuotojus dėl knygų karantinavimo reikalavimų;
- skirti atskirą uždara patalpą grąžintoms knygoms karantinuoti. Nesant tokios galimybės, grąžinamas knygas dėti į sandarius polietileningus maišus;
- perkeldami grąžintas knygas karantinuoti, darbuotojai turi griežtai laikytis Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijų dėl asmens apsaugos priemonių naudojimo⁴;
- grąžintas knygas karantinuoti ne mažiau kaip 72 val. (matomoje vietoje pažymėti karantinavimo pabaigos laiką);
- į fondus grąžinti tik išbuvusias nustatytą karantinavimo laikotarpį knygas;
- grąžinantys karantino laikotarpį išbuvusias knygas į lentynas darbuotojai privalo nešioti apsaugines kaukes ar respiratorius, ar veido skydelius ir mūvėti vienkartinę pirštines;
- prieš kiekvieną karantinavimą ir po jo būtina išvalyti ir dezinfekuoti patalpas pagal Sveikatos apsaugos ministerijos reikalavimus⁵, ypatingą dėmesį skiriant paviršiams (durų rankenoms, jungikliams), jose esantiems daiktams;
- nerekomenduojama naudoti knygų dezinfekavimo priemonių ir (ar) UV spindulių dezinfekavimo technologijų (antibakterinių UV-C lempų, sanitarizatorių), nes jos gali pakenkti spaudiniams;
- knygų karantinavimo metu griežtai draudžiama bibliotekų darbuotojams ir kitiems asmenims įeiti į karantinavimo patalpas.

Siekiant riboti kontaktų skaičių ir kontroliuoti fizinių lankytojų srautus bibliotekose, rekomenduojama taikyti toliau nurodytus knygų išdavimo būdus ir priemones.

Bekontaktį knygų išdavimo būdą:

- naudojant rezervuotų knygų spintas, asmeninių daiktų saugojimo dėžes, nustatant tikslų knygų paėmimo laiką ir kt.;
- knygas siunčiant per paštomatus: svarstydamos šią alternatyvą, bibliotekos turėtų įvertinti jos sąnaudas (knygų siųsti parengimas, siuntimo išlaidos) ir galimus trūkumus (skaitytojų galimybes pasiimti knygas iš paštomatų, grąžinti knygas, taip pat knygų grąžinimo būdus).

Kontaktinį, taikant maksimalias viruso plitimo valdymo priemones:

- per mobiliąsias bibliotekas;
- knygų išduotis, pristatymui pasitelkiant bibliotekos darbuotojus (pvz., pristatymas automobiliu, dviračiu į namus knygas užsakiusiems bibliotekų vartotojams);
- knygų išduotis, į bibliotekas įleidžiant skaitytojus tik pagal išankstinę rezervaciją (per elektroninį katalogą, telefonu, el. paštu): skaitytojo rezervuotos knygos paruošiamos ir padedamos netoli įėjimo į biblioteką (pvz., prie informacijos stalo, ant lentynos ir pan.) ar, sutarus laiką, išnešamos į lauką;
- knygų išduotis tik pagal išankstinę rezervaciją pro langelį: jei bibliotekos pastato planavimas suteikia galimybę paduoti iš anksto rezervuotas knygas pro langą ar tam tikros patalpos langelį, biblioteka turėtų galimybę sumažinti fizinių kontaktų;
- knygų išduotis pagal rezervaciją, išvengiant kontakto – rezervuotų knygų lentynos: bibliotekos viduje, paprastai netoli pagrindinio lankytojų skirto įėjimo esančiose lentynose sudedamos skaitytojų rezervuotos knygos. Rekomenduotina, kad šalia lentynų stovėtų RFID įrenginys. Atėjęs skaitytojas pasiimtų jam skirtas knygas, išvengdamas kontakto su bibliotekos darbuotojais. Šis būdas, perėmus Skandinavijos šalių viešųjų bibliotekų patirtį, jau iki karantino buvo naudojamas kai kuriose Lietuvos bibliotekose.

⁴ http://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/KORONA/20200330_Rekomendacijos_AAP_kiti_sektorai.pdf

⁵ <https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/REKOMENDACIJOS%20dezinfekcijai%2020200327.pdf>

4. E. turinio ir prieigos prie e. turinio plėtra

Dėl knygų karantinavimo galimai sumažėjus spausdintų knygų apyvartai, rekomenduojama naudoti e. šaltinius:

- portaluose *epaveldas.lt* ir *ibiblioteka.lt*, Lietuvos virtualioje bibliotekoje (www.lvb.lt) esantį turinį. Šiuose portaluose prieinami visateksčiai leidiniai ir kiti dokumentai iš dalies kompensuoja fizinių knygų skaitymo galimybių sumažėjimą;
- skelbti nuorodas į sukurtą skaitmeninį turinį, prenumeruojamus ir atvirosios prieigos išteklius visais turimais ir tinkamais informacijos kanalais, siekiant didesnio matomumo, pasiekiamumo ir naudojimo, taip pat skelbti informaciją apie naujai sukurtus skaitmeninius ar prenumeruojamus e. produktus, kad kuo daugiau bibliotekos vartotojų sužinotų apie naujus šaltinius ir jų turinį;
- teikti nuotolinę prieigą prie prenumeruojamų ar įsigytų e. išteklių vartotojams, naudojant šiuolaikinių įrankių ar virtualaus privataus tinklo galimybes;
- palaikyti ryšius su leidėjais, kitais intelektinių produktų, prieinamų internetu, kūrėjais, dėl tolesnės (po karantino) jų sukurtų e. produktų sklaidos per bibliotekas galimybes;
- palaikyti iki karantino įgytus ir naujai užmegztus bibliotekų kūrybinio bendradarbiavimo ryšius su knygų autoriais, aktorais, muzikos atlikėjais. Dėl šio bendradarbiavimo kuriami vaizdo įrašai, tinklalaidės, virtualūs knygų pristatymai (autorius apie savo knygą) galėtų pakeisti ir dalį fizinių renginių;
- plėsti savo e. išteklių fondus;
- bibliotekos savo pačių ar jungtinėmis su kitomis bibliotekomis arba kitomis institucijomis pajėgomis turi siekti gausinti nuotoliniu būdu prieinamą turinį: ne tik pildyti skaitmeninių išteklių portalus naujais suskaitmenintais leidiniais ir šaltiniais, bet ir bendradarbiaudamos su kitais sektoriais jau suskaitmenintų išteklių pagrindu kurti naujus produktus, naują turinį;
- tęsti karantino laikotarpiu plačiau naudotą patrauklių virtualių renginių, edukacijų, priemonių, skirtų vartotojams, kūrimą, tobulinti virtualias paslaugas;
- prieinamomis priemonėmis rengti ir organizuoti mokymus naudotis skaitmeniniu turiniu, dėmesį ypač skiriant socialinės atskirties grupėms (senjorams, negalią turintiems asmenims).

5. Viešosios komunikacijos rekomendacijos

Vykdamas viešąją komunikaciją rekomenduojama:

- nuosekliai informuoti vartotojus dėl išėjimo iš karantino laikotarpio jiems teikiamų paslaugų ir jų teikimo tvarkos;
- naudoti kuo daugiau informacijos sklaidos priemonių ir kanalų: skelbimai prie bibliotekos durų, informacija, skelbiama bibliotekos interneto tinklalapyje, socialinių tinklų paskyrose, ir kt.;
- teikti kuo konkretesnę informaciją: įvardyti, kokios paslaugos teikiamos ir kaip dėl jų galima kreiptis;
- bibliotekų administracijoms skirti tinkamą dėmesį ir išorinei, ir vidinei komunikacijai tam, kad lankytojai galėtų gauti pačią naujausią ir tiksliausią informaciją apie paslaugas tiek savarankiškai jos ieškodami internete, tiek kreipdamiesi telefonu, elektroniniu paštu, naudodamiesi paslauga „Klausk bibliotekininko“ ir pan. Komunikuojant skirtingais kanalais, labai svarbu, kad komunikaciją vykdančys darbuotojai teiktų vienodą, suderintą, tikslią ir teisingą naujausią informaciją apie bibliotekos teikiamas paslaugas, taikomus apribojimus, darbo laiką ir kt.;
- turėti atskirą šiam laikotarpiui skirtą komunikacijos planą, kuriame būtų išskirti tikslai, aptariamoms tikslinės auditorijos, efektyviausi komunikacijos būdai, kanalai, suplanuotas biudžetas ir pan. Įgyvendinant planą turėtų būti siekiama ne tik operatyviai teikti naujausią informaciją, bet ir paskatinti naudotis bibliotekos paslaugomis;
- pagal galimybes prisidėti prie visuomenės sveikatos saugos, savo informacijos kanalais skelbiant aktualią aptarnaujamoms bendruomenėms informaciją, susijusią su koronaviruso prevencija. Bibliotekos galėtų tapti informacijos apie koronavirusą viešaisiais centrais ir padėti susiorientuoti savivaldybių, Vyriausybės teikiamoje informacijoje ir, esant poreikiui, gauti reikiamos informacijos.

6. Nuotolinių mokymų bibliotekų darbuotojams organizavimas

Siekiant išvengti darbų dubliavimo, užtikrinti optimalų žmogiškųjų, laiko, finansinių ir kitų išteklių naudojimą, kuriant nuotolinius mokymus bibliotekų darbuotojams, rekomenduojama:

- vienyti šalies bibliotekų tinklo pastangas nuotolinio mokymo(si) turiniui kurti ir šioms paslaugoms teikti;
- tirti bibliotekų specialistų mokymo(si) poreikį;
- apskričių viešosioms bibliotekoms, atsakingoms už joms priskirtą teritorijų bibliotekų specialistų mokymus, koordinuoti šią veiklą tarpusavyje ir su Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka;
- nuotoliniams mokymams kurti maksimaliai panaudoti įgyvendinant projektus įgytą įrangą ir priemones.

Siekiant kurti kokybišką ir mokymo(si) poreikius atitinkantį turinį, rekomenduojama:

- įtraukti šalies bibliotekų specialistus, panaudoti jų turimą patirtį, skatinti jos sklaidą;
- naudoti turimus ir naujai Lietuvoje ir užsienyje parengtus profesinės informacijos šaltinius;

- bendromis bibliotekų pastangomis rengti vartotojų poreikius atitinkančius mokymus;
- suteikti galimybę tobulinti kvalifikaciją principu 24/7, panaudojant jau sukurtus akademinį institucijų nuotolinio mokymo tinklus, pvz., <https://open.ktu.edu/>;
- nuolat atnaujinti parengtų mokymo(si) kursų turinį atsižvelgiant į specialistų rekomendacijas ir naujas žinias;
- greta operatyviųjų mokymų rengti akredituotas (aprobuotas) mokymų programas, kurių dalyviams būtų išduodami pažymėjimai, patvirtinantys naujai įgytus gebėjimus ar žinias. Akredituotoms mokymų programoms rengti būtina apskričių viešųjų bibliotekų ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos veiksmų konsolidacija;
- siekiant papildyti profesinius bibliotekų mokymus kokybišku turiniu ir ugdyti bendrąsias bibliotekų specialistų kompetencijas, rekomenduojama įgyti galimybes naudoti verslo ar kitų sričių mokymus.

7. Bibliotekų asociacijų vaidmens stiprinimas

Siekiant tinkamai atspindėti bibliotekų veiklos išėjimą iš karantino, motyvuoti bibliotekų darbuotojus, rekomenduojama:

- per bibliotekų asociacijas tęsti bibliotekų gerosios patirties sklaidą;
- dalytis naudingais informacijos šaltiniais, nuorodų sąrašais;
- pagal galimybes rengti interneto seminarus, pasikaitų bibliotekininkams ciklus;

- kurti ir viešinti istorijas apie bibliotekų paslaugas pandemijos metu;
- skatinti ir motyvuoti geriausias bibliotekų darbuotojus;
- pasitelkti psichologus bibliotekų specialistams, dirbantiems pakitusiomis darbo sąlygomis, palaikyti ir stiprinti.

8. Bibliotekų biudžetų perskirstymas

Bibliotekoms rekomenduojama peržiūrėti ir perskirstyti biudžetus išėjimo iš karantino laikotarpiui, numatant padidėjusias ar naujas išlaidas:

- e. turinio plėtrai;
- virtualių paslaugų kūrimui ir palaikymui;
- alternatyvių fizinių paslaugų teikimui (knygų išdavimo aparatams įsigyti; paslaugoms teikti į namus ir kt.);

- patalpų dezinfekcijai;
- apsaugos priemonių darbuotojams ir (pagal situaciją) vartotojams įsigyti;
- bibliotekų, kurios turi apsaugos darbuotojų, šių žmogiškųjų išteklių didinimui arba perskirstymui pagal situaciją (fizinių lankytojų srautų kontrolei, saugiam atstumui bibliotekos patalpose užtikrinti).

9. Biblioteka – socialiai atsakinga ir pilietiška institucija

Bibliotekoms rekomenduojama:

- tęsti bibliotekų erdvių, įrangos, kompetencijų panaudojimą visuomenei naudingoms paslaugoms teikti;
- daugiau dėmesio skirti socialinę atskirtį patiriančioms visuomenės grupėms ir naujai dėl

COVID-19 pandemijos atsiradusioms socialiai jautrioms grupėms: šeimoms su mažais vaikais, netekusiems darbo asmenims, vaikams ir jaunimui, didesnę nei anksčiau atskirtį patiriantiems senjorams (pvz., siūlyti teminius knygų rinkinius šeimoms, senjorams ir pan.).

